

O'zgarmas va o'zgaruvchi miqdorlar

1. Paskal tilida asosan necha xil miqdorlar ishlatiladi?

Paskal tilida asosan 3 xil miqdorlar ishlatiladi: O'zgarmas, o'zgaruvchi va jadval ko'rinishidagi miqdorlar.

2. Paskal tilidagi miqdorlar qanday turdagi qiymatlarni qabul qilishi mumkin?

Paskal tilidagi miqdorlar belgili, satrli, mantiqiy va sonli turdagi qiymatlarni qabul qilishi mumkin.

3. Belgili o'zgarmaslar qanday yoziladi?

Belgili o'zgarmaslar bitta belgi - harf, raqam yoki maxsus belgidan iborat bo'lib, apostrof ichiga olib yoziladi. Masalan: 'a'; 'B'; '9'; va hokazo.

4. Satrli o'zgarmaslar deb nimaga aytiladi?

Belgilardan iborat satrga satrli o'zgarmaslar deyiladi. Ularning soni 0 tadan 122 ta belgigacha bo'lgan va apostrof ichiga olingan harf, raqam va maxsus belgilar ketma-ketligidan iborat. Masalan: 'Toshkent'; 'A 549'; 'B***M'; '47%'; 'BMA = va hokazo.

5. Bo 'sh satr deb nimaga aytiladi?

Apostrof ichida hech narsa yozilmasa u **bo'sh satr** deyiladi.

6. Mantiqiy o'zgarmaslar qanday qiymatlardan iborat?

Mantiqiy o'zgarmaslar True (rest) yoki False (yolg'on) mantiqiy qiymatlardan iborat.

7. Sonli o'zgarmaslar necha turga bo'linadi?

Sonli o'zgarmaslar ikki turga bo'linadi: butun yoki haqiqiy.

8. Paskalda o'nli kasrlarning butun va kasr qismini ajratishda qcn>v. belgidan foydalaniladi?

Nuqtadan "." foydalaniladi.

9. Paskalda qo'zg'aluvchi nuqtali sonlar deb qanday sonlarga aytiladi?

Qo'zg'aluvchi nuqtali sonlar — eksponensial ko'rinishda (E yoki e yordamida) ifodalangan sonlardir.

11. Qo'zg'aluvchi nuqtali sonlarda mantissa nima?

Qo'zg'aluvchi nuqtali sonlarda E harfidan oldin yozilgan son **mantissa**, E harfidan keyin yozilgan son esa **tartib** deb ataladi.

12. Paskal tilida o'zgaruvchilarni tavsiflash qaysi xizmatchi so'z bilan boshlanadi?

Paskal tilida o'zgaruvchilarni tavsiflash uchun Var xizmatchi so'zi ishlatiladi.

13. Paskal tilida butun qiymatli o'zgaruvchilar necha turga bo'linadi?

Butun qiymatli o'zgaruvchilar 5 turga bo'linib, bir-biridan qabul qiladigan qiymatlarining chegarasi hamda kompyuter xotirasidan egallaydigan joyi (hajmi) bilan farqlanadi.

14. Paskal tilida butun qiymatli **Byte** turidagi o 'zgaruvchining qiymatlar chegarasi qanday oraliqda joylashgan?
 $0 \dots 255$
15. Paskal tilida butun qiymatli **Byte** turidagi o 'zgaruvchining har bir belgisi egallaydigan xotira hajmi qancha?
 $8 \text{ bit} = 1 \text{ bayt}$
16. Paskal tilida butun qiymatli **ShortInt** turidagi o 'zgaruvchining qiymatlar chegarasi qanday oraliqda joylashgan ?
 $-128 \dots 127$
17. Paskal tilida butun qiymatli **ShortInt** turidagi o 'zgaruvchining har bir belgisi egallaydigan xotira hajmi qancha?
 $8 \text{ bit} = 1 \text{ bayt}$
18. Paskal tilida butun qiymatli **Word** turidagi o 'zgaruvchining qiymatlar chegarasi qanday oraliqda joylashgan? $0 \dots 65535$
19. Paskal tilida butun qiymatli **Word** turidagi o 'zgaruvchining har bir belgisi egallaydigan xotira hajmi qancha? $16 \text{ bit} = 2 \text{ bayt}$
20. Paskal tilida butun qiymatli **Integer** turidagi o 'zgaruvchining qiymatlar chegarasi qanday oraliqda joylashgan?
 $-32768 \dots 32767$
21. Paskal tilida butun qiymatli **Integer** turidagi o 'zgaruvchining har bir belgisi egallaydigan xotira hajmi qancha? $16 \text{ bit} = 2 \text{ bayt}$
22. Paskal tilida butun qiymatli **longInt** turidagi o 'zgaruvchining qiymatlar chegarasi qanday oraliqda joylashgan? $-2147483648 \dots 2147483648$
23. Paskal tilida butun qiymatli **longInt** turidagi o 'zgaruvchining har bir belgisi egallaydigan xotira hajmi qancha? $32 \text{ bit} = 4 \text{ bayt}$
24. Paskal tilida haqiqiy qiymatli **Real** turidagi o 'zgaruvchining qiymatlar chegarasi qanday oraliqda joylashgan?
 $-2,9 \cdot 10^{-39} \dots 1,7 \cdot 10^{38}$
25. Paskal tilida haqiqiy qiymatli **Real** turidagi o 'zgaruvchining har bir belgisi egallaydigan xotira hajmi qancha? 6 bayt
26. Paskal tilida haqiqiy qiymatli **Single** turidagi o 'zgaruvchining qiymatlar chegarasi qanday oraliqda joylashgan?
 $-1,5 \cdot 10^{-45} \dots 3,4 \cdot 10^{38}$
27. Paskal tilida haqiqiy qiymatli **Single** turidagi o 'zgaruvchining har bir belgisi egallaydigan xotira hajmi qancha? 4 bayt
28. Paskal tilida haqiqiy qiymatli **Double** turidagi o 'zgaruvchining qiymatlar chegarasi qanday oraliqda joylashgan? $-5,0 \cdot 10^{-324} \dots 1,7 \cdot 10^{308}$
29. Paskal tilida haqiqiy qiymatli **Double** turidagi o 'zgaruvchining har bir belgisi egallaydigan xotira hajmi qancha? 8 bayt
30. Paskal tilida haqiqiy qiymatli **Extended** turidagi o 'zgaruvchining qiymatlar chegarasi qanday oraliqda joylashgan?
 $-3,4 \cdot 10^{-4932} \dots 1,1 \cdot 10^{4932}$
31. Paskal tilida haqiqiy qiymatli **Extended** turidagi o 'zgaruvchining har bir belgisi egallaydigan xotira hajmi qancha? 10 bayt

32. Paskal tilida haqiqiy qiymatli **Comp** turidagi o 'zgaruvchining qiymatlar chegarasi qanday oraliqda joylashgan?
 $-9,2 \cdot 10^{18} \dots 9,2 \cdot 10^{18}$
33. Paskal tilida haqiqiy qiymatli **Comp** turidagi o 'zgaruvchining har bir belgisi egallaydigan xotira hajmi qancha? *8 bayt*
34. Paskalda belgili o 'zgaruvchilar deb nimaga aytiladi?
Belgili o'zgarmaslar qiymatini qabul qiluvchi o'zgaruvchilar belgili o'zgaruvchilar deyiladi.
35. Belgili o 'zgaruvchilar Paskalning qaysi so 'zi yordamida tavsiflanadi?
Belgili o'zgaruvchilar Paskalning **Char** maxsus so'zi yordamida tavsiflanadi.
Masalan: var harf, belgi: char;
36. Satrli o 'zgaruvchilar Paskalning qaysi so 'zi yordamida tavsiflanadi?
Satrli o'zgaruvchilarni tavsiflash uchun Paskalning String maxsus so'zi qo'llaniladi.
37. Paskalda satrli o 'zgaruvchilar uchun kompyuter xotirasidan qancha joy ajratiladi?
Satrli o'zgaruvchilar uchun kompyuter xotirasidan 255 bayt (255 ta belgi uchun) joy ajratiladi.
38. Paskalda satrli o 'zgaruvchini tavsiflash uchun String[20] so 'zi ishlatilgan. Bunda satrli o 'zgaruvchi uchun xotiradan qancha joy ajratilgan?
String[20] o'zgaruvchiga xotiradan 20 bayt ajratilgan.
39. Mantiqiy o 'zgaruvchilar deb nimaga aytiladi?
Mantiqiy o'zgarmas qiymatlarni qabul qiladigan o'zgaruvchilar mantiqiy **o'zgaruvchilar** deb ataladi.
40. Mantiqiy o 'zgaruvchilarni tavsiflash uchun Paskalning qaysi maxsus so'zi ishlatiladi?
Mantiqiy o'zgaruvchilar Paskalning Boolean maxsus so'zi orqali tavsiflanadi.
41. Agar Paskal dasturida o'zgaruvchiga tavsijlangan qiymatdan boshqa qiymat berilsa, ekranda qanday xabar chiqadi?
«**Error 3: Unknown identifier**» (noma'lum identifikator, ya'ni bu holda noma'lum o'zgaruvchi).